

Οδηγός

Πνευματικής Ιδιοκτησίας

για δασκάλους

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ
ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

HELLENIC
COPYRIGHT
ORGANIZATION

MINISTRY OF CULTURE & SPORTS

Supported by:

OFFICE FOR HARMONIZATION
IN THE INTERNAL MARKET
(TRADE MARKS AND DESIGNS)

Εισαγωγή

Η πνευματική ιδιοκτησία αποκτά μια ολοένα αυξανόμενη σημασία στη σύγχρονη κοινωνική και οικονομική πραγματικότητα. Είναι στενά συνυφασμένη με κάθε έκφανση της ανθρώπινης έκφρασης και δημιουργικότητας και συνιστά καθοριστικό παράγοντα για την ανάπτυξης της τέχνης, του πολιτισμού και της οικονομίας.

Ο παρών οδηγός αποτελεί μέρος μιας σειράς ενημερωτικών οδηγών του Οργανισμού Πνευματικής Ιδιοκτησίας (ΟΠΙ). Απευθύνεται στους δασκάλους και έχει ως σκοπό να δώσει απαντήσεις σε βασικά ερωτήματα για την πνευματική ιδιοκτησία και τα συγγενικά δικαιώματα.

Ο ΟΠΙ το 2014 σε συνεργασία με μια ομάδα εκπαιδευτικών, εκπόνησε εκπαιδευτικό πρόγραμμα, το οποίο εγκρίθηκε από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, με σκοπό την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των μαθητών της Ε' και Στ' Δημοτικού για τη σημασία της πνευματικής ιδιοκτησίας.

Για τυχόν ερωτήματα σχετικά με την πνευματική ιδιοκτησία και τα συγγενικά δικαιώματα μπορείτε να επικοινωνείτε με τον ΟΠΙ ή να επισκέπτεστε την ιστοσελίδα του (www.opi.gr).

Ειρήνη Σταματούδη, LL.M., Ph.D.
Διευθύντρια ΟΠΙ

Λίγα λόγια για τον Οργανισμό Πνευματικής Ιδιοκτησίας (ΟΠΙ)

Ο ΟΠΙ είναι ο αρμόδιος φορέας για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και τα συγγενικά δικαιώματα στην Ελλάδα. Είναι νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου που εποπτεύεται από το Υπουργείο Πολιτισμού. Μεταξύ των αρμοδιοτήτων του είναι η εποπτεία των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης, η εφαρμογή του Ν. 2121/93 για την πνευματική ιδιοκτησία και τα συγγενικά δικαιώματα και των συναφών διεθνών συμβάσεων, η νομοπαρασκευαστική εργασία στα σχετικά θέματα, η ενημέρωση των ενδιαφερομένων, η ευαισθητοποίηση του κοινού και η εκπροσώπηση της Ελλάδας σε όλους τους αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς και τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στο πλαίσιο της ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του κοινού ο παρών οδηγός σκοπό έχει να αποτελέσει ένα βοήθημα προς τους δασκάλους, ώστε να κατανοήσουν τις βασικές έννοιες της πνευματικής ιδιοκτησίας και τη χρησιμότητα του διαδικτυακού κόμβου του ΟΠΙ. Ο οδηγός αυτός θα τους βοηθήσει να μεταφέρουν στους μαθητές τις έννοιες και τη σημασία τόσο της πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων όσο και της ανάγκης σεβασμού αυτών.

● Τί είναι η διανοητική ιδιοκτησία και τί η πνευματική ιδιοκτησία;

Η διανοητική ιδιοκτησία περιλαμβάνει αφενός τη βιομηχανική ιδιοκτησία (εφευρέσεις, εμπορικά σήματα, βιομηχανικά σχέδια κ.ά.) και αφετέρου την πνευματική ιδιοκτησία, η οποία περιλαμβάνει τα πνευματικά και τα συγγενικά δικαιώματα.

Πνευματικό δικαίωμα ονομάζεται το δικαίωμα που έχει ο δημιουργός ενός πνευματικού έργου πάνω σε αυτό, ενώ το **συγγενικό δικαίωμα** είναι το δικαίωμα που αναγνωρίζει ο νόμος στους ερμηνευτές και εκτελεστές καλλιτέχνες (ηθοποιούς, τραγουδιστές, μουσικούς) σε σχέση με την ερμηνεία τους αλλά και σε εκείνους που μεσολαβούν για να κάνουν τα έργα προσιτά στο κοινό (π.χ. εκδότες, παραγωγούς ηχογραφήματων, ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς).

● Γιατί πρέπει να προστατεύεται η πνευματική ιδιοκτησία;

Ιδιαίτερα στη σχολική κοινότητα είναι πολύ σημαντικό να αντιληφθούν τα παιδιά ότι η πνευματική ιδιοκτησία είναι πολύ σημαντική για την ανθρώπινη δημιουργικότητα, γιατί εξασφαλίζει την επιβίωση των δημιουργών και τούς δίνει κίνητρα για περαιτέρω δημιουργία.

Επίσης, προσφέρει αναγνώριση και σεβασμό στους δημιουργούς. Η πνευματική ιδιοκτησία τούς παρέχει τα μέσα και τον τρόπο να αξιοποιήσουν τα έργα τους χωρίς εξαρτήσεις από τρίτους, δίνοντας σε αυτούς τη δυνατότητα να έχουν ένα ανεξάρτητο επάγγελμα.

Αυτό συντελεί τελικά στη δημιουργία και στην απόλαυση περισσότερων πολιτιστικών αγαθών σε όλο τον κόσμο. Βοηθά την ανάπτυξη της τέχνης, του πολιτισμού και της οικονομίας.

● Τί είναι έργο του πνεύματος;

Βασική προϋπόθεση για να προστατεύεται κάτι με δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας είναι να υπάρχει ένα πρωτότυπο έργο.

Οτιδήποτε δημιουργεί κανείς χρησιμοποιώντας το πνεύμα του και πιο συγκεκριμένα κάθε πρωτότυπο πνευματικό δημιούργημα λόγου, τέχνης ή επιστήμης που εκφράζεται με οποιαδήποτε μορφή συνιστά έργο.

Έργα θεωρούνται, ιδίως, τα γραπτά (μυθιστορήματα, χρονογραφήματα, ποιήματα, παραμύθια, σενάρια, στίχοι τραγουδιών, επιστημονικά συγγράμματα κ.ά.) ή προφορικά κείμενα (π.χ. διαλέξεις), οι μουσικές συνθέσεις, τα θεατρικά έργα, οι χορογραφίες, τα οπτικοακουστικά έργα (ταινίες, ντοκιμαντέρ, βιντεοκλίπ, κινούμενα σχέδια κ.ά.) τα έργα των εικαστικών αλλά και των εφαρμοσμένων τεχνών (πίνακες ζωγραφικής,

γλυπτά, χαρακτηριστικά, εικονογραφήσεις, σχέδια κοσμημάτων και επίπλων, κούκλες, κ.ά.), τα αρχιτεκτονικά έργα και οι φωτογραφίες. Επίσης, οι μεταφράσεις, οι διασκευές και οι συλλογές έργων ή απλών γεγονότων και στοιχείων, όπως οι εγκυκλοπαίδειες, οι ανθολογίες κ.ά. Τέλος, έργα θεωρούνται και οι βάσεις δεδομένων και τα προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών.

Η πρωτοτυπία δεν ορίζεται στον νόμο. Έχει, ωστόσο, επικρατήσει ότι πρωτότυπα είναι τα έργα εκείνα που δεν προϋπήρχαν και αν τα δημιουργούσε κάποιος τρίτος υπό παρόμοιες συνθήκες με τον ίδιο σκοπό στο μυαλό του δεν θα κατέληγε στο ίδιο δημιουργικό αποτέλεσμα (κριτήριο της στατιστικής μοναδικότητας).

Προσοχή: Βασική αρχή είναι ότι οι ιδέες δεν προστατεύονται. Δεν θα προστατευθεί η ιδέα που έχω να ανεβάσω μια παράσταση με τους μαθητές μου στο πλαίσιο μίας σχολικής γιορτής ούτε η ιδέα μου να γράψω ένα ποίημα βασιζόμενη στις 4 εποχές του χρόνου. Όταν, όμως, η ιδέα μου αποκτήσει συγκεκριμένη μορφή, και δη πρωτότυπη, και δημιουργήσω το θεατρικό έργο ή γράψω το ποίημα, το έργο που θα προκύψει προστατεύεται με δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας.

● Τί δεν προστατεύεται;

Εκτός από τις ιδέες, δεν προστατεύονται, επίσης, οι μαθηματικοί τύποι, οι διαδικασίες και οι μέθοδοι, διότι συγγενεύουν περισσότερο με τις ιδέες παρά με τα έργα, και συνεπώς η απαγόρευση χρήσης τους δεν θα επέτρεπε την εξέλιξη και την πρόοδο. Όπως, επίσης, δεν προστατεύονται από την πνευματική ιδιοκτησία οι πληροφορίες, που δεν περιλαμβάνουν καμιά πρωτοτυπία, τα απλά γεγονότα, οι ειδήσεις και οι εκφράσεις της λαϊκής παράδοσης (π.χ. τα παραδοσιακά ποιήματα, τα γνωμικά, οι παροιμίες, οι παραδοσιακοί χοροί).

● Ποιος προστατεύεται με δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας;

Ο δημιουργός. Το φυσικό, δηλαδή, πρόσωπο που έχει δημιουργήσει το έργο. Τις περισσότερες φορές είναι εύκολο να αναγνωρισθεί ο δημιουργός, καθώς αναφέρεται το όνομά του, όπως για παράδειγμα στο εξώφυλλο του βιβλίου αναφέρεται ο συγγραφέας του.

Κάποιες φορές το έργο είναι αντικείμενο συλλογικής προσπάθειας, όπως όταν ο δάσκαλος βάζει μια ομάδα μαθητών να δημιουργήσουν από κοινού μια ζωγραφιά ή να συνεργαστούν, ώστε να φτιάξουν μια χορογραφία. Στην περίπτωση αυτή όλοι θεωρούνται συνδημιουργοί, δηλαδή δημιουργοί του έργου με κατά κανόνα ίσο μερίδιο στην εκμετάλλευσή του.

● Τί περιλαμβάνει το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας;

Το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας περιλαμβάνει το **περιουσιακό** και το **ηθικό** δικαίωμα.

Το **περιουσιακό δικαίωμα** δίνει στον δημιουργό τη δυνατότητα να εκμεταλλευθεί οικονομικά το έργο του, όπως, για παράδειγμα, να το αναπαράγει, να το θέσει σε κυκλοφορία, να το μεταφράσει ή και να το «ανεβάσει» στο διαδίκτυο.

Το **ηθικό δικαίωμα** απορρέει από την προσωπική σχέση του δημιουργού με το έργο του. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, το δικαίωμα του δημιουργού να δημοσιεύει το έργο του όταν και όπως αυτός κρίνει, να αναγνωρίζεται ως ο δημιουργός του και να μην ανέχεται παρέμβαση ή τροποποίηση σε αυτό.

● Πρέπει πάντα να ζητάω την άδεια των δημιουργών;

Ο κανόνας είναι ότι δεν μπορώ να χρησιμοποιήσω έργο τρίτου χωρίς την άδειά του, εκτός αν η χρήση στην οποία σκοπεύω να προβώ καλύπτεται από κάποια εξαίρεση ή περιορισμό που προβλέπει ο νόμος.

Έτσι, επιτρέπεται, για παράδειγμα, υπό προϋποθέσεις η ελεύθερη αναπαραγωγή έργων σε εκπαιδευτικά βιβλία, η χρήση τους στη διδασκαλία ή σε εξετάσεις, καθώς και η παράθεση σύντομων αποσπασμάτων για υποστήριξη της γνώμης μας ή για άσκηση κριτικής, κ.ο.κ..

● Πόσο διαρκεί το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας;

Η πνευματική ιδιοκτησία δεν διαρκεί για πάντα. Τί σημαίνει αυτό; Διαρκεί

από τη στιγμή που θα δημιουργηθεί το έργο και για 70 χρόνια μετά τον θάνατο του δημιουργού.

Παράδειγμα: Εάν κάποιος γράψει ένα βιβλίο, όταν είναι 19 χρονών το έτος 1950 και πεθάνει όταν είναι 79 χρονών το έτος 2010, η πνευματική ιδιοκτησία διαρκεί αλλά 70 χρόνια μετά τον θάνατό του, δηλαδή μέχρι το 2081 (τα 70 χρόνια υπολογίζονται από την πρώτη Ιανουαρίου του έτους που έπεται του θανάτου, δηλαδή στη συγκεκριμένη περίπτωση από την 1.1.2011).

● **Και τί συμβαίνει μετά; Μπορώ να χρησιμοποιήσω ελεύθερα το έργο του δημιουργού;**

Ναι. Όταν λήξει η διάρκεια προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας, τότε μπορεί να γίνει ελεύθερη χρήση του έργου, χωρίς να χρειάζεται η άδεια του δημιουργού.

Παράλληλα θα πρέπει να έχεις πάντα στο νου σου ότι το ηθικό δικαίωμα είναι ανεξάρτητο από το περιουσιακό και παραμένει στον δημιουργό, ακόμη και αν το περιουσιακό δικαίωμα έχει λήξει. Συγκεκριμένα, ότι το δικαίωμα της πατρότητας και το δικαίωμα της ακεραιότητας του έργου, τα οποία περιλαμβάνονται στο ηθικό δικαίωμα, δεν έχουν χρονικό περιορισμό. Δηλαδή η προστασία τους δεν λήγει ποτέ.

● **Τί ισχύει στο χώρο του διαδικτύου;**

Απαραίτητο εργαλείο για την πρόσβαση στο διαδίκτυο είναι ο υπολογιστής. Για να λειτουργήσει ο υπολογιστής χρειαζόμαστε κάποιο πρόγραμμα ηλεκτρονικού υπολογιστή (η/υ), γνωστό και ως λογισμικό. Το λογισμικό είναι ένα σύνολο οδηγιών σε μια γλώσσα που καταλαβαίνει ο υπολογιστής.

Ο νόμος ορίζει ότι το λογισμικό προστατεύεται με δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας. Επομένως, δεν επιτρέπεται η αντιγραφή του λογισμικού (ή το «κατέβασμα» τέτοιων προγραμμάτων από το διαδίκτυο). Ανάλογη προστασία απολαμβάνει και κάθε άλλο πνευματικό έργο (π.χ. μουσική, φωτογραφία, λογοτεχνικό κείμενο), που βρίσκεται στο διαδίκτυο. Έτσι, δεν επιτρέπεται να «κατεβάζουμε» μουσική ή να χρησιμοποιήσουμε κομμάτια από γραπτά κείμενα και φωτογραφίες που βρίσκονται στο διαδίκτυο, εάν ο δημιουργός τους δεν το επιτρέπει ρητά. Εκτός, βέβαια, αν η χρήση αυτή εμπίπτει σε κάποια από τις εξαιρέσεις που προβλέπει ο νόμος.

Αντικείμενο προστασίας ενδέχεται επίσης να είναι τα ιδιωτικά μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mails), εφόσον όμως παρουσιάζουν πρωτοτυπία. Άλλα κείμενα, όπως άρθρα εφημερίδων που δημοσιεύονται στο διαδίκτυο, αποτελούν αντικείμενο προστασίας πνευματικής ιδιοκτησίας· επίσης, φωτογραφίες και γραφικά σχέδια, ανεξάρτητα αν είναι αποτέλεσμα ψηφιακής επεξεργασίας. Ακόμη, απόψεις για θέματα της καθημερινότητας στους λεγόμενους δίαυλους συνομιλιών (chat rooms) ενδέχεται να προστατεύονται.

Ακόμα και οι ιστοσελίδες μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο πνευματικής ιδιοκτησίας ως προς εκείνα τα τμήματα ή σημεία τους που παρουσιάζουν πρωτοτυπία και μπορούν να χαρακτηρισθούν ως έργα.

Για παράδειγμα, το πρόγραμμα η/υ που μας βοηθάει να περιηγηθούμε σε μία ιστοσελίδα μπορεί να προστατεύεται.

Προστατεύονται, επίσης, τα κείμενα που περιέχονται σε αυτήν, ο σχεδιασμός τους, τα γραφιστικά σχέδια, οι φωτογραφίες, η μουσική επένδυση και οτιδήποτε άλλο, εφόσον αποτελεί πρωτότυπη πνευματική δημιουργία. Οι ιστοσελίδες στο σύνολό τους ενδέχεται να προστατεύονται ως βάσεις δεδομένων.

Προστατεύονται, επίσης, τα ηλεκτρονικά παιχνίδια (video games) και τα έργα εικονικής πραγματικότητας.

Επομένως: Ό,τι βρίσκεται στο διαδίκτυο δεν σημαίνει ότι είναι ελεύθερο να το χρησιμοποιήσουμε.

Η ευχέρεια διάδοσης των έργων μέσω του διαδικτύου μπορεί να συμβάλλει και στην προσβολή αυτών μέσω της παράνομης χρήσης και τροποποίησής τους και να δημιουργήσει προβλήματα στην αποτελεσματική προστασία των δημιουργών.

Συνήθη ερωτήματα

- **Θέλω να χρησιμοποιήσω ένα υπάρχον έργο από το διαδίκτυο, να το τροποποιήσω και να το ενσωματώσω σε δικό μου έργο. Επιτρέπεται να κάνω κάτι τέτοιο; Θεωρείται τότε το έργο μου πρωτότυπο;**

Εάν γνωρίζεις σίγουρα ότι το συγκεκριμένο έργο δεν προστατεύεται, γιατί π.χ. έχει παρέλθει η διάρκεια προστασίας του (δηλ. 70 χρόνια από τον θάνατο του δημιουργού του έργου), τότε μπορείς να το τροποποιήσεις και να το ενσωματώσεις σε δικό σου έργο χωρίς κάποια άδεια.

Το εάν το έργο σου είναι πρωτότυπο συνιστά ζήτημα πραγματικό που κρίνεται κατά περίπτωση. Δηλαδή δεν μπορεί κανείς να πει εξ ορισμού ότι κάθε νέο (παράγωγο) έργο που προκύπτει από αυτήν την ενσωμάτωση ή τροποποίηση είναι ή δεν είναι πρωτότυπο. Καθοριστικό ρόλο θα παίξουν η ποιότητα και η ποσότητα των τροποποιήσεων/αλλαγών που θα επιφέρεις στο έργο, καθώς και οι προσθήκες που θα γίνουν σε αυτό. Αυτό που θα πρέπει να θυμάσαι είναι ότι το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύει μόνο τα μέρη εκείνα ενός έργου που είναι πρωτότυπα.

Εφόσον το υπάρχον έργο που θα χρησιμοποιήσεις είναι πρωτότυπο και άρα προστατεύεται, θα πρέπει να πάρεις άδεια από τον δημιουργό ή τον δικαιούχο του, προκειμένου να είναι νόμιμη η χρήση του.

Δικαιούχος είναι εκείνος στον οποίο ο δημιουργός έχει μεταβιβάσει τα δικαιώματά του ή έχει δώσει σχετική άδεια.

● Ποιες μπορεί να είναι οι κυρώσεις από το «κατέβασμα» μουσικής ή ταινιών από το διαδίκτυο;

Το γεγονός ότι πολλός κόσμος «κατεβάζει» παράνομα μουσική ή ταινίες από το διαδίκτυο δεν σημαίνει ότι η πράξη αυτή είναι νόμιμη. Η ελληνική νομοθεσία προβλέπει ένα πλέγμα αστικών και ποινικών κυρώσεων.

Αυτό, ωστόσο, που πρέπει να σε απασχολεί περισσότερο από οποιοσδήποτε κυρώσεις και πρέπει ως δάσκαλος να μεταφέρεις στους μαθητές σου είναι το γεγονός ότι «κατεβάζοντας» κανείς παράνομα αρχεία από το διαδίκτυο αφαιρεί από τους δημιουργούς, τους καλλιτέχνες και τους παραγωγούς εισόδημα από το οποίο ζουν. Οι μαθητές θα πρέπει να καταλάβουν ότι είναι το ίδιο σαν να παίρνει κανείς το χαρτζιλίκι από την τσέπη τους, ενώ εκείνοι δεν τον βλέπουν. Το γεγονός ότι δεν τον βλέπουν δεν κάνει την πράξη του λιγότερο παράνομη. Για να καταλάβει κανείς την αξία της πνευματικής ιδιοκτησίας βοηθάει να βάλει τον εαυτό του στη θέση του δημιουργού ή του καλλιτέχνη.

Εάν ποτέ θελήσει ένας μαθητής σου να γίνει δημιουργός ή καλλιτέχνης (π.χ. συγγραφέας, ζωγράφος ή ηθοποιός), δεν θα μπορέσει να επιβιώσει ως τέτοιος, εάν κανείς δεν σέβεται τον πνευματικό του μόχθο και τα έργα του. Εάν το επάγγελμά σου δεν έχει οικονομικό αντίκρισμα, δεν μπορείς να συνεχίσεις να το κάνεις για πολύ.

- **Μπορώ να προβάλω βίντεο που είναι αναρτημένα στο διαδίκτυο στην τάξη χωρίς πρόβλημα ή σε μια τέτοια περίπτωση προσβάλλω τα πνευματικά δικαιώματα τρίτων;**

Ένα βίντεο που βρίσκεται αναρτημένο στο διαδίκτυο μπορεί να προστατεύεται με δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας ή/και συγγενικά δικαιώματα, εφόσον πληροί τις προϋποθέσεις του νόμου.

Αν και ο νόμος ορίζει ρητά ορισμένες εξαιρέσεις προς όφελος της εκπαίδευσης, ωστόσο η περίπτωση της προβολής οπτικοακουστικού έργου δεν υπάγεται σε αυτές, καθώς ο νόμος κάνει λόγο ρητά μόνο για αναπαραγωγή έργων λόγου.

- **Στο πλαίσιο του μαθήματος της Γεωγραφίας έχω βγάλει φωτοτυπίες από μια σειρά βιβλίων με φωτογραφίες που απεικονίζουν τα Γεφύρια της Ελλάδας και τα έχω μοιράσει στους μαθητές μου προκειμένου να γίνει μια συζήτηση μέσα στην τάξη. Επιτρέπεται αυτό;**

Υπάρχει σχετική εξαίρεση στον νόμο που επιτρέπει την εν λόγω ενέργεια με την προϋπόθεση ότι οι φωτοτυπίες θα χρησιμοποιηθούν μέσα στην τάξη αυστηρά για το μάθημά σου (βλ. α. 21 του ν. 2121/1993, <<http://www.opi.gr/index.php/2013-10-03-12-24-10/2121-1993#a21>>).

Προσοχή: Οι εξαιρέσεις και περιορισμοί που προβλέπονται στον νόμο αφορούν στο περιουσιακό δικαίωμα και μόνο. Το ηθικό δικαίωμα δεν υπόκειται σε περιορισμούς.

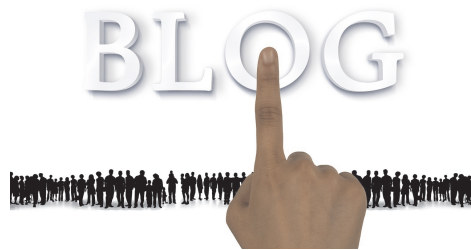
- Σε ένα blog για δασκάλους έχω ανεβάσει φωτογραφίες που τράβηξα από τοπία, καθώς και κάποια ποιήματα που έγραψα και θέλω να χρησιμοποιήσω και στη διδασκαλία μου. Μπορώ να το κάνω ή πρέπει πρώτα να τα κατοχυρώσω;

Στο δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας δεν υφίσταται η έννοια της κατοχύρωσης. Τα δικαιώματα που απορρέουν από το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας, υφίστανται από τη στιγμή που δημιουργείται το έργο και αποκτά μία συγκεκριμένη μορφή. Δεν απαιτείται, συνεπώς, καμιά τυπική διαδικασία εκ μέρους του δημιουργού για την προστασία των έργων του. Για να είσαι, ωστόσο, διασφαλισμένος και να έχεις ένα στοιχείο για την απόδειξη της πατρότητας του έργου σου και της ημερομηνίας κατά την οποία υπήρχε, μπορείς να καταθέσεις ένα αντίγραφο του σε έναν συμβολαιογράφο, ο οποίος θα συντάξει αυτό που λέμε 'συμβολαιογραφική πράξη κατάθεσης πνευματικού δημιουργήματος'. Το έργο σου θα αποκτήσει με αυτόν τον τρόπο βεβαία χρονολογία και θα αποδεικνύεται ότι είχε δημιουργηθεί σε μία συγκεκριμένη χρονική στιγμή.

Συνηθίζεται, επίσης, η αποστολή μιας συστημένης επιστολής (συστήνεται η αποστολή δύο συστημένων επιστολών) με αποστολέα και παραλήπτη τον ίδιο τον δημιουργό (δηλαδή εσένα) ή και παραλήπτη τρίτο, φύλαξη της απόδειξης και διατήρηση τής συγκεκριμένης επιστολής, στην οποία θα περιλαμβάνεται το έργο, κλειστής μέχρι -και εφόσον βέβαια- προκύψει κάποια διαφορά αναφορικά με το συγκεκριμένο έργο. Στην περίπτωση αυτή η εν λόγω επιστολή θα ανοιχθεί ενώπιον του δικαστηρίου από δικαστή, ο οποίος θα βεβαιώσει και το περιεχόμενό της.

Επιπλέον αυτών των τρόπων απόδειξης υπάρχουν και άλλοι. Μπορείς για παράδειγμα, όταν ανεβάζεις μία φωτογραφία σου στο διαδίκτυο να

περνάς επάνω της μία ψηφιακή σφραγίδα με το όνομά σου, οπότε όποιος την «κατεβάζει», να «κατεβάζει» υποχρεωτικά και τη σφραγίδα. Μπορείς ακόμη να χρησιμοποιείς τεχνολογικά μέτρα που εμποδίζουν την αντιγραφή (όπως κλείδωμα, υδατογράφιση, κ.α.). Να γνωρίζεις, όμως, ότι όλα τα παραπάνω θεωρούνται μαχητά τεκμήρια, δηλαδή η άλλη πλευρά μπορεί να αποδείξει κάτι διαφορετικό, προσκομίζοντας δικά της αποδεικτικά στοιχεία.

- **Μπορώ στο πλαίσιο της γιορτής του σχολείου που εργάζομαι να χρησιμοποιήσω έργο προστατευόμενο χωρίς την άδεια του δημιουργού;**

Ο νόμος για την πνευματική ιδιοκτησία ορίζει ότι επιτρέπεται χωρίς την άδεια του δημιουργού και χωρίς αμοιβή η δημόσια παράσταση ή εκτέλεση έργου στο πλαίσιο της δραστηριότητας εκπαιδευτικών ιδρυμάτων από το προσωπικό και τους μαθητές ή σπουδαστές του ιδρύματος, εφόσον το κοινό απαρτίζεται αποκλειστικά από αυτούς ή από τους γονείς των μαθητών ή σπουδαστών ή όσους έχουν την επιμέλεια αυτών ή όσους συνδέονται άμεσα με τις δραστηριότητες του ιδρύματος.

Εφόσον η παράσταση ή εκτέλεση του έργου (θεατρικού, μουσικού ή άλλου) πραγματοποιηθεί από το προσωπικό του σχολείου και τους μαθητές σου και το κοινό απαρτίζεται αποκλειστικά από μαθητές ή/και τους γονείς τους, μπορείς να χρησιμοποιήσεις το έργο χωρίς την άδεια του δημιουργού.

Προσοχή όμως: Το έργο αυτό δεν μπορείς να το ανεβάσεις στο διαδίκτυο.

- **Το σχολείο που εργάζομαι έχει κανάλι στο Youtube. Εκεί «ανεβάζω» διάφορα βίντεο που βρίσκω ενδιαφέροντα. Αναφέροντας μόνο την πηγή καλύπτομαι;**

Όχι. Εφόσον πρόκειται περί έργων που προστατεύονται με δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας ή/και συγγενικά δικαιώματα, θα πρέπει να ζητήσεις την άδεια των δικαιούχων.

Πέρα από αυτά, το YouTube εφαρμόζει στις συμβάσεις του με τους χρήστες (δηλ. με τον όρο 'σύμβαση' νοείται η αποδοχή των όρων χρήσης στην οποία προέβης κατά το άνοιγμα του λογαριασμού σου στο YouTube) το αγγλικό δίκαιο. Οπότε θα πρέπει να συμμορφώνεσαι εκτός με τα προβλεπόμενα στο ελληνικό δίκαιο και με τα προβλεπόμενα στο αγγλικό δίκαιο.

Για την πολιτική που ακολουθεί το YouTube σε περιπτώσεις που ειδοποιείται για το «ανέβασμα» βίντεο που περιλαμβάνουν έργα προστατευόμενα με δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας ή/και συγγενικά δικαιώματα άνευ αδείας των δικαιούχων, πρέπει να ανατρέξεις στους όρους χρήσης της πλατφόρμας και στο σχετικό ενημερωτικό υλικό. Σε κάθε περίπτωση πρέπει να γνωρίζεις ότι το «ανέβασμα» έργων που προστατεύονται με δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας ή/και συγγενικό δικαίωμα χωρίς την άδεια των δικαιούχων δεν επιτρέπεται.

- **Έχω γράψει ένα θεατρικό έργο και θέλω να το δώσω στον Σύλλογο Γονέων και Κηδεμόνων προκειμένου να ανεβάσει μία παράσταση. Δεν με ενδιαφέρει να έχω κάποιο κέρδος από αυτό αλλά δεν θέλω να δω το έργο μου στο διαδίκτυο ή να το εκμεταλλεύεται κάποιος άλλος. Τί μπορώ να κάνω;**

Ως δημιουργός του έργου μπορείς να επιλέξεις να μεταβιβάσεις τα δικαιώματά σου στον Σύλλογο ή απλώς να επιτρέψεις τη συγκεκριμένη χρήση του έργου σου.

Το περιουσιακό δικαίωμα περιλαμβάνει μια σειρά δικαιωμάτων (εξουσιών), όπως για παράδειγμα το δικαίωμα της αναπαραγωγής, της μετάφρασης, της εκμίσθωσης, της εγγραφής και της παρουσίασης στο κοινό. Μπορείς να επιλέξεις ποιες εξουσίες του περιουσιακού σου δικαιώματος θα μεταβιβάσεις ή ποιες χρήσεις θα επιτρέψεις. Σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να ξέρεις ότι τυχόν μεταβίβαση ή άδεια θα πρέπει να είναι γραπτή για να είναι έγκυρη.

- **Θέλω να χρησιμοποιήσω ένα υπάρχον θεατρικό έργο για να ανεβάσω με τους μαθητές μου μια παράσταση εκτός πλαισίου σχολικής γιορτής. Δεν έχουν περάσει τα 70 χρόνια από τον θάνατο του συγγραφέα του έργου. Πού να απευθυνθώ;**

Προκειμένου να λάβεις άδεια για τη χρήση του έργου, θα πρέπει να απευθυνθείς είτε στον ίδιο τον συγγραφέα είτε στους νόμιμους κληρονόμους του, εάν αυτός έχει αποβιώσει. Εάν έχεις δυσκολία να τον εντοπίσεις, μπορείς να απευθυνθείς για βοήθεια στον οργανισμό συλλογικής διαχείρισης που διαχειρίζεται τα δικαιώματα σχετικών δικαιούχων.

Οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης λειτουργούν με σκοπό την προστασία μιας κατηγορίας δημιουργών ή δικαιούχων συγγενικών δικαιωμάτων (π.χ. συνθετών, φωτογράφων, ηθοποιών, τραγουδιστών κ.ά.) και διαχειρίζονται (κάποιες πτυχές ή και όλα) τα περιουσιακά τους δικαιώματα.

Περισσότερα για τους οργανισμούς που λειτουργούν στην Ελλάδα, καθώς και στοιχεία επικοινωνίας τους μπορείς να βρεις στην ιστοσελίδα του ΟΠΙ <http://www.opi.gr/index.php/2013-10-03-12-23-43/2013-10-04-06-35-23>.

- **Μπορώ να ανεβάζω έργα μαθητών μου στο διαδίκτυο για προβολή των δραστηριοτήτων τους μέσα στην τάξη ή στο σχολείο;**

Εφόσον τα έργα των μαθητών είναι πρωτότυπα έργα δικά τους και εφόσον υπάρχει η συγκατάθεσή τους, μπορείς. Εάν γίνεται χρήση και έργων

τρίτων προστατευόμενων με δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας (π.χ. ένα τραγούδι ή ένα ποίημα του οποίου η διάρκεια προστασίας δεν έχει λήξει), θα πρέπει να ζητήσεις και την άδεια των τρίτων αυτών δημιουργών.

Επιπλέον θα πρέπει να έχεις πάντοτε στον νου σου το δικαίωμα της προσωπικότητας των μαθητών. Εάν, δηλαδή, ανεβάσεις ένα θεατρικό έργο, στο οποίο συμμετέχουν οι μαθητές σου, εκτός από τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, υπάρχει και το δικαίωμα της προσωπικότητας του κάθε συμμετέχοντα. Προκειμένου να είσαι απολύτως νομότυπος, καλό θα είναι να ζητήσεις έγγραφη άδεια από τους γονείς των μαθητών ή τους ασκούντες την επιμέλεια αυτών.

Για οποιαδήποτε περαιτέρω πληροφορία για την πνευματική ιδιοκτησία μπορείς να επικοινωνήσεις μαζί μας (213 214 7800 ή info@opi.gr) ή να επισκεφθείς την ιστοσελίδα του ΟΠΙ (www.opi.gr).

Μην ξεχάσετε να
επικοινωνήσετε και
την ιστοσελίδα μου

www.copyrightschool.gr

www.opi.gr

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ
ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

HELLENIC
COPYRIGHT
ORGANIZATION
MINISTRY OF CULTURE & SPORTS

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

Μετσόβου 5, 106 82 Αθήνα

T: 213 214 7800, Fax: 210 825 3732

protocol@opi.gr, www.opi.gr

Supported by:

OFFICE FOR HARMONIZATION
IN THE INTERNAL MARKET
(TRADE MARKS AND DESIGNS)

